

AURELIAN DĂNILĂ

AURELIAN DĂNILĂ

Elfrida COROLIOV,

doctor, conferențiar cercetător

Institutul Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe
a Moldovei

După cum afirmă L. Blaga, „veșnicia s-a născut la sat”. Se spune că și talentele se nasc la țară. Aurelian Dănilă, înzestrat cu un darul de a recunoaște talentele, s-a născut în satul Frumoasa (raionul Orhei). De mic copil Aurelian era vrăjit de muzică, de cântecele populare moldovenești. La vârsta de 10 ani începe să studieze clarinetul la școala muzicală. Buna pregătire îi permite talentatului absolvent să-și continue studiile la Institutul de Arte din Chișinău, în clasa renumitului clarinetist Eugeniu Verbețki. Încă din anii studenției A. Dănilă lucra la radio în calitate de redactor muzical. Se manifestă prin deosebita calitate de a observa „darul dumnezeiesc” la muzicienii începători, de a propaga creația compozitori-

lor cu renume, a cântăreților, a interpreților la diferite instrumente muzicale. În anul 1977, Aurelian Dănilă devine redactor principal al programelor muzicale la radio, apoi și al celor de la televiziune.

În 1981 este numit director al Teatrului Moldovenesc de Operă și Balet, unde îl invită pe Alexandru Samoilă în calitate de dirijor principal al orchestrei. A început, astfel, o etapă nouă în dezvoltarea operei moldovenești. Împreună cu dirijorul A. Samoilă, regizorul Eugen Platon a montat opera „Forța destinului” de Giuseppe Verdi. Această operă a revelat noi posibilități și valențe ale talentului excepțional al Mariei Bieșu (în rolul Leonorei) și a influențat destinul artistic al lui Mihail Muntean, care a interpretat, cu mare succes, partida lui Alvaro.

O contribuție substanțială la dezvoltarea artei teatrale l-a avut și montarea operelor compozitorilor contemporani Serghei Prokofiev „Logodnă la mănăstire”, după comedia lui Sheridan „Duenia” și „Vivandiera” de Serghei Kortes după „Mutter Courage și copiii săi” de Bertold Brecht. Ambele spectacole au fost puse în scenă de regizorul Eleonora Constantinova și tânărul dirijor Alfred Gerșfeld. În spectacolul-comedie „Logodnă la mănăstire”, artiștii Tamara Alioșina, Vla-

dimir Zaklikovski, Nicolai Bașkatov au creat chipuri artistice de neuitat. Opera tragică „Vivandiera” a relevat caractere dramatice impresionante, create de Tamara Alioșina, Ludmila Erofeeva, Ludmila Aga. Operele clasice „Aida” de Giuseppe Verdi și „Dama de pică” de Piotr Ceaikovski, în montarea lui E. Platon, sub conducerea muzicală a lui A. Samoilă, au reprezentat evenimente importante în cultura artistică a Moldovei. Partidele Lizei și Aidei, interpretate de Maria Bieșu, precum și Radames și Gherman, realizate artistic de M. Muntean, au devenit pentru mult timp etalon al interpretării.

Colaborarea cu centrele culturale din fosta URSS au plasat teatrul muzical moldovenesc în contextul unor noi orientări artistice. La montarea operei lui Gaetano Donizetti „Clopotelul”, Aurelian Dănilă îl invită pe tânărul regizor din Leningrad – Iurii Alexandrov, care, alături de conducătorul muzical A. Samoilă, a contribuit la succesul spectacolului „Vivat, Maestro!”. La punerea în scenă a operei „Adriana Lecouvreur” de Francesco Cilea, care nu fusese montată până atunci în fosta Uniune Sovietică, Aurelian Dănilă îl invită pe tânărul regizor Vadim Milkov de la Teatrul Mare din Moscova. Rolurile interpretate de Maria Bieșu – Adriana Lecouvreur, de Vladimir Dragoș – Michonnet, Mihail Muntean – Maurizio și de Tamara Alioșin – Prințesa de Bouillon au constituit o etapă importantă în evoluția creației acestor artiști.

De asemenea, A. Dănilă a contribuit, în mare măsură, și la evoluția în plan artistic a grupei de balet a teatrului. El a susținut activitatea perseverentă a talentatului coregraf Marat

Gaziev și a maestrului de balet, pedagog Mariana Podkina, în ce privește tehnica și stilul dansului clasic și al celui de caracter, al cărui nivel de interpretare scăzuse în anii precedenți. Odată cu montarea baletelor clasice „Fata rău păzită” de Peter Hertel și „Coppelia” de Leo Delibes și a celor contemporane – „Țărnuțel”, „Facerea Lumii” de Andrei Petrov de către Gaziev, critica de artă și spectatorii au remarcat profesionalismul mult mai avansat al trupei.

Montarea baletului național „Lucașul” de Eugen Doga a fost realizată de tânărul maestru de balet Valeri Kovtun. Baleturile „Baia-dera” de Leo Minkus și „Lacul lebedelor” de P. Ceaikovski au fost transmise artiștilor moldoveni de către măștrii Teatrului de Operă și Balet „S.M. Kirov” din Leningrad (azi Teatrul Mariinski), iar baletul „La Sylphide” de Herman Levenskiold – de către măștrii Teatrului Mic de Operă și Balet din Leningrad.

În anul 1983 Teatrul Moldovenesc de Operă și Balet și-a sărbătorit jubileul de 25 de ani la Moscova, pe scena Teatrului Mare și a Palatului Congreselor din Kremlin. Critica de specialitate a apreciat înalt talentele artiștilor moldoveni în operele „Aida” și „Dama de pică”, în baleturile „Baia-dera”, „Fata rău păzită” și „Lucașul”. Dacă succesul operei era unul așteptat, întrucât Maria Bieșu și Mihail Muntean erau nume sonore și cunoscute, atunci nivelul artistic înalt al trupei de balet a fost o surpriză plăcută pentru publicul moscovit exigent. Prezentarea baletului „Baia-dera” pe scena Teatrului Mare, peste două zile după evoluarea în acest spectacol a artiștilor din vestitul Teatru de Operă și Balet din Leningrad, sigur că a re-

prezentat un motiv de neliniște pentru conducătorii și artiștii teatrului moldovenesc. Succesul lor însă a întrecut toate așteptările. Criticii și admiratorii baletului se întrebau dacă aceasta este, într-adevăr, trupa de balet din Moldova. Bănuiala era că acești artiști sunt din Teatrul de Operă și Balet din Odessa. O bănuială absolut nefundată, de altfel, deoarece nu exista nicio înlocuire. În același an, teatrului i s-a acordat titlul de „Teatru academic”.

Peste un an Aurelian Dănilă a fost transferat la Ministerul Culturii al RSSM, pe post de viceministru. Prima jumătate a anilor 80 a constituit perioada de aur pentru arta moldovenească de operă și balet, rămânând neîntrecută până în prezent.

Încă în perioada când era director al teatrului, A. Dănilă a manifestat interes pentru istoria operei din Moldova. În 1988 dânsul devine atașat cultural al ambasadei URSS în România. După destrămarea URSS, A. Dănilă devine primul ambasador plenipotențiar al Moldovei în România, fapt ce i-a creat posibilitatea de a studia materiale de arhivă privind arta muzicală din Basarabia. A cules un material bogat, original, care a stat la baza tezei de doctor în muzicologie, susținută în anul 1994, și a monografiei intitulată „Opera basarabeană” (1995). În lucrare autorul reflectă apariția și dezvoltarea operei ca artă în Basarabia interbelică (1918-1925).

După doi ani de activitate pe post de viceministru în Ministerul Afacerilor Externe (1995-1997), A. Dănilă devine ambasador al Moldovei în Germania, Danemarca, Suedia, ceea ce i-a oferit noi posibilități de a descoperi materiale documentare despre destinele unor basarabeni. Astfel, în baza materialului de arhivă, dânsul

publică în 1999 monografia „Maria Cebotari în amintiri, cronici și imagini”. Din paginile ei se desprinde viața artistică plină de vervă și destinul dramatic al unei geniale actrițe de operă, născută în anul 1910 la Chișinău.

O altă carte a sa, „În dialog cu dirijorul A. Samoilă”, propune cititorului să urmărească procesul genezei imaginii muzicale în interpretarea orchestrei sub conducerea lui Alexandru Samoilă. În 2002 în monografia „Lilia Amarfi – regina operetei”, A. Dănilă revelează imagini artistice, chipuri scenice, create de excepționala actriță pe scena Teatrului de Operetă din Moscova. În 2005 apar două monografii semnate de A. Dănilă, „Opera din Chișinău. Privire retrospectivă” și „Maria Bieșu. Scena, Opera – Dragostea mea”. Prima dintre ele prezintă istoria dezvoltării operei în Moldova în perioada anilor 1918-1990. Cea de-a doua lucrare constituie o analiză a creației Mariei Bieșu, celebră prin activitatea sa de interpretă de operă, care a dus faima acestei arte și a pământului moldav în întreaga lume. În monografia „Valentina Savițkaia”, scrisă împreună cu Galina Caciarova în 2008, urmărim specificul individualității creatoare a uneia din primele interprete a Teatrului Moldovenesc de Operă, posesoarea unui timbru unic și luminos de soprano. În 2009 A. Dănilă semnează lucrarea „Опера Молдовы. XX век”, o cronică originală a teatrului muzical moldovenesc, care a suscitat interesul lumii teatrale din multe țări ale CSI. În ianuarie 2013 a avut loc un eveniment memorabil: la Sala cu Orgă, într-o atmosferă solemnă, a fost prezentată lucrarea lui Aurelian Dănilă „Opera moldovenească. Ediție enciclopedică”, în care,

pentru prima dată, sunt puse pe tapet informații biografice despre toți cântăreții, dirijorii, regizorii, pictorii care au activat în opera moldovenească din momentul formării ei și până în 2012.

Un aport considerabil la dezvoltarea culturii artistice moldovenești l-a adus Aurelian Dănilă în calitatea sa de rector al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (2002-2004), de președinte al Uniunii Teatrale din Moldova (2005-2009), președinte al secției republicane a Comitetului Internațional Delphi. În 2012 Aurelian Dănilă a fost ales președinte al Uniunii muzicienilor din Moldova. Muzicianul și istoricul teatrului muzical,

diplomatul și omul de cultură –Aurelian Dănilă reprezintă o personalitate de certă valoare pentru cultura din Republica Moldova.

Doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar, distinsul om de cultură, diplomat, maestru în artă, laureat al Premiul Național, director al Institutului de Patrimoniu Cultural al AȘM, actualmente coordonator al Secției umanistice și artă a AȘM Aurelian Dănilă a fost distins cu cea mai înaltă distincție a Academiei de Științe a Moldovei – *Medalia „Dimitrie Cantemir”* în cadrul Simpozionului omagial, prilejuit de aniversarea a 65-a de la naștere.